

KRİPTO VARLIK PİYASASINDA YASAL DÜZENLEME

Fırsatlar, Riskler, Öneriler

BLOKZİNCİR VE KRİPTO VARLIK DERNEĞİ
2022

KRİPTO VARLIK PİYASASINDA YASAL DÜZENLEME

YASAL DÜZENLEMENİN ANA BAŞLIKLARI

Kripto varlık piyasasına yönelik yapılması planlanan yasal düzenlemenin şu üç ana başlıkta değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz:

1. Güvenlik
2. Vergilendirme
3. Lisanslama ve Denetim

1. GÜVENLİK

Güvenlik konusunun iki ana başlıkta değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz:

- a. Kamu Güvenliği
- b. Yatırımcı Güvenliği

a) Kamu Güvenliği

Kamu güvenliği açısından devletin önde gelen çekincelerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Ekonomi Stratejisi
2. Türk Lirası'nın Korunması ve Dijital Para
3. Suçun ve Terörün Finansmanının Önlenmesi (FATF)
4. Kurulu Düzene Yönelik Yıkıcı Etkilerin Tespiti ve Önlenmesi

Devletin ekonomi stratejisi çerçevesinde, toplumun yoğun olarak kripto varlıklara yönelmesinin etkilerinin tartışılması ve değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Buna ek olarak, yerli ve yabancı sermayenin önemli bir kısmının kripto varlık ticâretine ve yatırımlarına ayrılması, yine devletin ekonomi stratejisinin konsepti için bazı belirsizlikler ve riskler yaratmaktadır. Devletin bu belirsizlikleri ve riskleri bertaraf etmeye yönelik gerekli hukukî ve idârî tedbirleri almak istemesi, devletin varoluşunun bir gereğidir. Bu bağlamda, kripto varlık piyasasına yönelik yapılması planlanan yasal düzenlemenin devletin bu kaygılarını giderici yasal tedbirleri içermesi ya da bu tedbirlerin alınması için gerekli yasal zemini hazırlaması beklenmektedir.

Devlet açısından önemli olduğunu gördüğümüz bir başka husus ise, kripto varlıklara yönelen yoğun ilginin, sermayenin ve bu varlıkların yarattığı yeni ekonomik işlevlerin Türk Lirası'nın varlığına ve değerine yönelik bir risk yaratıp yaratmadığı hususudur. Özellikle, dünyadaki birçok devlet gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin de resmî para birimi olan Türk Lirası'nı dijitalleştirme çalışmaları yürüttüğü bu süreçte, Dijital Lira'nın adaptasyonunun ve güvenliğinin sağlanması için kripto varlıkların para benzeri olarak gördükleri işlevin bir risk oluşturabileceğine dâir bazı kaygıların mevcut olduğu görülmektedir. Türk Lirası'nın resmî para birimi olarak gücünün ve değerinin korunmasına yönelik bu kaygıların bir sonucu olarak, Merkez Bankası tarafından 16 Nisan 2021 târihinde yayımlanarak yürürlüğe giren "ÖDEMELERDE KRİPTO VARLIKLARIN KULLANILMAMASINA DAİR YÖNETMELİK" bu konuda atılan ilk somut adımdır. Hazırlanmakta olan yasal düzenlemenin, bu Yönetmelik kapsamındaki düzenlemeden daha kapsamlı bir düzenlemeyi içereceği ya da böyle bir

düzenlemeye yasal zemin yaratacağı beklenmektedir.

Türkiye'nin tarafı olduğu Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) kuralları çerçevesinde, devletin suçun ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik üstlendiği uluslararası çapta yükümlülükleri mevcuttur. Zâten devlet, kamu güvenliğinin tesisi için hâlihazırda suçun ve terörün finansmanının önlenmesiyle ilgili olarak etkili tedbirler almaktadır. Bu bağlamda yeni ve çok hızlı gelişen bir teknoloji olan kripto varlıkların hem teknik hem finansal tâkibinin yapılabilmesi, devlet için bir kamu güvenliği meselesidir. Kripto varlıklar üzerinden gerçekleşmekte olan finansal hareketliliğin kaynağı ve yönü, devlet için denetim altında tutulması gereken bir alandır. Özellikle son zamanlarda Türkiye Cumhuriyeti'nin FATF kuralları çerçevesinde "gri listeye" dâhil edilmiş olmasının da, bu denetimi daha zorunlu hâle getirdiği görülmektedir.

Kamu güvenliği açısından kripto varlık piyasasının değerlendirildiği bir başka konu başlığı da, yıkıcı bir teknoloji olan kripto varlık teknolojisinin ve buna bağlı piyasanın kurulu ekonomik ve toplumsal düzene olan etkilerinin tespiti ve bu etkilerin kontrol altında tutulması olduğunu değerlendirmekteyiz. Yıkıcı teknolojilerin günümüzde çok hızlı geliştiği ve yayıldığı, kitleler tarafından çok hızlı benimsendiği ve gündelik yaşama adapte edildiği dünyamızda, tüm toplumlar ve devletler için benzer kaygıların var olduğu görülmektedir. Teorik, düşünsel, hukukî ve ekonomik zemini hazırlanmaksızın toplumlar tarafından benimsenen yıkıcı teknolojilerin birey, toplum ve kamu üzerinde ciddi belirsizlikler ve riskler yarattığı bir gerçektir. Buna ek olarak, kripto varlık piyasasının kendine özgü volatil yapısından kaynaklanan çok yüksek finansal riskleri olmasından dolayı kitlesel ölçekte yaşanacak büyük finansal kayıpların yaratabileceği sosyal riskler mevcuttur.

b) Yatırımcı Güvenliği

Yatırımcıların güvenliğinin sağlanması, devletin varoluşsal ve anayasal bir görevidir. Bu görevin gereğinin yerine getirilmesi açısından gerekli yasal zeminin sağlanması gerektiği açıktır.

Yatırımcının kötü niyetli kişilere karşı korunması konusunda, özellikle yatırımcının yasa dışı faaliyetlere dâhil edilmesinin önlenmesi, yatırımcıyı hedef alan dolandırıcılık faaliyetlerinin önlenmesi ve yatırımcının irâdesinin fesada uğratılarak yatırımcının sermâyesinin suçun ve terörün finansmanı için kullanılmasının önlenmesi gerektiği görülmektedir. Kripto varlık piyasasında bugüne dek bir yasal düzenleme ve etkili bir denetim mekanizması kurulmamış olması nedeniyle, sıklıkla kamuoyu gündemine de gelen birçok olumsuz örnek olay yaşanmıştır. Kripto varlık piyasasına yönelik yoğun ilginin bir sonucu olarak, geçmişte bireysel ölçekte sınırlı kalan bu olumsuz örneklerin gittikçe artan bir oranda daha geniş gruplara ve kitlelere sirâyet ettiği bir gerçektir. Bu minvâlde yatırımcının kötü niyetli kişilere karşı korunmasına dâir gerekli tedbirlerin alınması için ihtiyaç duyulan yasal zeminin, hazırlanmakta olan yasal düzenleme ile hayata geçirileceği düşünülmektedir.

Sermâye piyasaları doğaları gereği yüksek finansal riskler içerir. Kripto varlık piyasası da, yine doğası gereği, çok dalgalı ve çok yüksek finansal riskler içeren bir sermâye piyasasıdır. Fakat piyasanın doğasından kaynaklanan riskler sınırsız olarak kabûl edilemez ve mutlaka yasal tedbirler ile sınırlandırılması gerekir. Piyasa içinde kullanılan çeşitli finansal enstrümanların yarattığı finansal riskler, yatırımcının korunması için sıkı yasal tedbirlere ve denetimlere bağlı olmak zorundadır. Bu çerçevede, yatırımcının tamâmen piyasanın insâfına terk edilmemesi için, hazırlanmakta olan yasal düzenleme çerçevesinde yatırımcıyı koruyucu tedbirlerin alınmasının amaçlandığı düşünülmektedir.

Kripto varlık piyasasında faaliyet göstermekte olan aracı kuruluşlar, henüz kapsamlı ve özgülenmiş bir yasal düzenleme olmadığından, piyasa içerisinde denetimsiz ve kontrolsüz olarak faaliyet göstermektedir. Söz konusu yerli ve yabancı aracı kuruluşlar, zaman zaman yatırımcıyı mağdur eden birçok uygulamayı hayata geçirmekte ve bu eylemlerinden dolayı hiçbir yasal denetimle ve tazmin yükümlülüğü ile karşı karşıya kalmamaktadır. Aracı kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen ve yatırımcıyı zarara uğratan en yaygın uygulamalar, işlemleri durdurma, dondurma, yatırımcılara âit hesapları dondurma, yatırımcılara âit varlıklara haksız el koyma, aracı kuruluşun internet sitesine erişimi durdurma, yatırımcıların soru ve taleplerine uygun bir muhatap sunmama olarak özetlenebilir. Bunlara ek olarak çok daha vahim olumsuz olayların yaşandığı da tüm kamuoyunun mâlûmudur. Bu bağlamda yatırımcının aracı kuruluşlara karşı korunmasını sağlayacak yasal tedbirlerin alınması için ihtiyaç duyulan yasal zeminin, hazırlanmakta olan yasal düzenleme ile hayata geçirileceğini düşünmekteyiz.

Yatırımcının devlet gücüne karşı da korunması başka bir gerekliliktir. Zîrâ hukuk, adâletin tesisi için, devletin gücüne karşı bireyi ve toplumu korumayı da amaçlar. Devletin bir hukuk devleti olarak hukuka uygun hareket etmesi, yatırımcının güvenliğini ilgilendiren bir konudur. Bunun tesisi için de elbet yasaya ihtiyaç vardır. Devletin ve yatırımcının karşılıklı güveninin ve güvenliğinin sağlanması için gerekli yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi, hukuk devleti olmanın doğal ve ayrılmaz bir gereğidir.

2. VERGİLENDİRME

Kripto varlık piyasasına yönelik hazırlanmakta olan yasal düzenleme, kamuoyu tarafından en çok vergilendirme konu başlığı üzerinden tartışılmaktadır. Piyasada aktif olarak yer alan milyonlarca yatırımcının, girişimcinin ve birçok kuruluşun odak noktası, piyasaya yönelik vergilendirme stratejisinin nasıl olacağı hususudur. Bu bağlamda kripto varlık piyasası kapsamında devletin nasıl bir vergilendirme politikası izleyeceği konusunda bâzi düşüncelerimiz mevcuttur.

Öncelikle kripto varlık piyasasındaki kazançların vergilendirilmesindeki amacın ve bu vergilendirmenin niteliğinin kamuoyuna açık olarak izah edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Zîrâ vergi, sâdece kamu finansmanını sağlamak için kullanılan bir araç değildir. Vergi ayrıca, sosyal adâleti ve düzeni tesis etmek, ülkenin ekonomik düzenini tesis etmek ve yürütmek, devletin ülke içinde ve dışında stratejilerini gerçekleştirmek için kullanılan etkili bir enstrümandır. Bu çerçevede kripto varlık piyasasına yönelik hayata geçirilmesi planlanan vergi düzenlemelerinin amacının kamuoyuna açık olarak izah edilmesinin, kamoyundaki kaygıların giderilmesi ve verginin verimliliğinin en üst düzeyde sağlanması için faydalı ve gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Ayrıca, vergilendirme ile ilgili planlanan adımların yatırımcılar, aracı kuruluşlar, ihraççılar ve mâdenciler açısından getireceği yükümlülükleri, vergilendirmenin nasıl yapılacağı ve vergilerin nasıl tahsil edileceği ile ilgili detaylı bilgilendirmeler kamuoyuyla zamanı gelince elbet paylaşılacaktır. Fakat daha öncesinde bir öngörü oluşturmak için, yerli ve yabancı yatırımcının ve girişimcinin en üst düzeyde teşvik edilerek, ülkemize ve Hazînemize ciddî gelir kaynaklarının yaratılmasının hedeflendiği, ülkemizin teknolojik ve ekonomik açıdan kripto varlık piyasası için bir çekim merkezi hâline getirilmek istendiği gibi hususların kamuoyuyla paylaşılmasının doğru olacağını düşünmekteyiz. Yerli ve yabancı yatırımcıya güven telkîn edilmesi bakımından böyle bir yaklaşımın ortaya konulmasının ülkemiz ve devletimiz için önemli faydalar sağlayacağı açıktır.

3. LİSANSLAMA VE DENETİM

Kripto varlık piyasasında faaliyet göstermekte olan aracı kuruluşların, ihraççıların, mādencilerin ve yatırım danışmanlarının lisanslanması ve kamusal denetim altına alınması gerektiği, bugüne dek piyasa dâhilinde yaşanmış birçok olumsuz örnekten de görüleceği üzere, açıktır. Milyarlarca Türk Lirası büyüklüğünde finansal hareketliliğin olduğu kripto varlık piyasasında herhangi bir lisanslama ve denetim mekanizması olmamasından dolayı sayısız yatırımcı ve girişimci mağdur olmaktadır.

6362 sayılı Sermâye Piyasası Kânunu başta olmak üzere, ülkemiz sermâye piyasalarını düzenleyen yasal mevzuatın ve bu mevzuata mûsnet denetim görevi ifâ etmekte olan kurumların varlığı sâyesinde sağlanan güven ortamının, kripto varlık piyasası için de sağlanması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu çerçevede kripto varlık piyasasında yatırım danışmanlığı faaliyeti yürütecek kişi ve kuruluşların lisans edinmesi gerektiği, bu lisansı verecek kurumun aynı zamanda gerekli denetimleri gerçekleştirmesi gerektiği açıktır.

Yine aracı kuruluş olarak faaliyet gösterecek yerli ve yabancı kuruluşların lisanlanması, bu kuruluşların etkin temînât bedellerini depo etmesi, bu kuruluşların etkin bir denetim altında tutulması ve yatırımcının korunması için sıkı kurallar ile bağlı olması gerektiğini düşünmekteyiz. Yerli ve yabancı aracı kuruluşların piyasa güvenliğini sağlamak konusundaki kritik konuları gereği, düzenli ve düzensiz denetimlere açık tutulması, bu aracı kuruluşların sâhipliği konusunda etkin ve sınırlayıcı kriterler getirilmesi hem yatırımcılar hem kamu için son derece faydalı olacaktır.

İhraççıların lisanlanması ise özellikle detaylı teknik inceleme gerektirdiği için, daha farklı bir lisanslama sürecini gerektirecektir. Bu bağlamda ihdas edilecek ve bu alanda faaliyet gösteren akademik kurumlardan temsilcilerin bulunacağı bir sertifikasyon kurumunun varlığının çok verimli ve faydalı olacağını düşünmekteyiz. Kripto varlık ihrâcı yapacak kişi ve kurumların ve bunlara âit projelerin teknik inceleme sonunda ilgili kurum tarafından lisanslanması ile hem yatırımcılar hem de proje sâhibi girişimciler hukukî koruma altına alınmış olacak, ayrıca kamusal lisansa hâiz olan projeler yerel ve uluslararası çapta çok daha değerli hâle gelecektir.

Mādencilerin lisanslanması konusunda ise, bireysel ölçekte ve küçük miktarda gerçekleştirilen mādencilik faaliyetlerinin yasal istisnâ kapsamında tutularak, kurumsal ve büyük miktarda gerçekleştirilen mādencilik faaliyetlerinin lisanslanması ve etkin bir kamusal denetime tâbî tutulması gerektiğini düşünmekteyiz. Zirâ mādencilik faaliyeti, aynı zamanda birçok blokzincir faaliyetinin de temelini oluşturmaktadır. Ayrıca, büyük çapta mādencilik faaliyetlerinin çevresel ve ekonomik etkilerinin de gözetilerek gerekli lisanslamaların ve denetimlerin yapılması gerektiği açıktır. Özellikle Çevre Etki Değerlendirme Raporu gibi raporlamalar ile, büyük mādencilik faaliyetlerinin çevreye olan olumsuz etkilerinin sınırlandırılması zorunludur.

DÜZENLEMESİ İHTİYAÇ DUYULAN KONULAR

Yapılması planlanan yasal düzenlemenin kazüsitik bir yöntem ile çok detaylı bir kânun olması yerine, öncelikle blokzincir ve kripto varlık teknolojisine dâir tanım ve kavramların hukukî olarak târif edildiği, böylece hukukî tanıma kavuşturulduğu bir çerçeve düzenleme olması gerektiğini düşünmekteyiz. Böyle bir çerçeve düzenlemede, en önemli konu olarak, kripto varlıkların hukukî tasnifinin doğru şekilde yapılması zorunludur. Bu tasnifin ardından yapılacak bağlı yasal düzenlemeler, kripto varlık piyasasının hukukî geleceğini

biçimlendirecektir. Kripto varlık türlerinin doğru bir tasnife tutulmaksızın genelleyici bir düzenlemeye tâbî tutulması, hukukî açıdan fâhiş bir hatâyâ neden olacaktır. Böyle bir hatânın sonucu olarak, bağlı yasal düzenlemelerin de hukukî olarak yanlış ve verimsiz olmasına yol açacaktır.

Ayrıca, yapılması planlanan yasal düzenlemenin, kripto varlıkların temel hukukî sorunlarının çözümlenmesi için yasal bir çerçeve çizmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Kripto varlıklar üzerindeki mülkiyet hakları, ikincil haklar, bu varlıkların devri ve sâir hukukî konuların ilgili mevzuat dâhilinde yapılacak düzenlemeler ile doğru ve etkili bir şekilde çözümlenebilmesi için, işbu yasal düzenlemede kripto varlıklarla ilgili doğru tasnifin yapılması yaşamsal önem hâzdir.

Buna ek olarak, blokzincir ve kripto varlık teknolojisi ile birlikte hayatımıza dâhil olan akıllı sözleşmelerin hukukî tasnifinin ve nitelemesinin doğru yapılması yine yaşamsal önemdedir. Akıllı sözleşmelerin doğru bir şekilde hukukî tasnife ve nitelemeye tâbî tutulmaksızın genelleyici bir düzenleme altına alınması, bir başka hukukî fâhiş hatâyâ neden olacaktır.

Yapılacak yasal düzenlemede yer almasının zorunlu olduğunu düşündüğümüz bir başka husus, menkûl kıymet niteliğini hâiz kripto varlıkların ayrıca tanımlanmasıdır. Gerek halka arz gerek kitle fonlaması konularında detaylı yasal düzenlemeler gerektiren bu kripto varlık türünün çerçeve düzenleme içinde ayrıca tanımlanarak, sonraki bağlı düzenlemeler için yasal zemin yaratılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Kripto varlıkların ödeme aracı olarak kullanılması hususunda Merkez Bankası tarafından 16 Nisan 2021 târihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğin bu konuyu düzenlemek için yetersiz ve kısıtlı olduğunu düşünmekteyiz. Kripto varlıkların doğru bir şekilde tasnifinin de yapılması ile birlikte, aynı düzenleme içinde ödeme aracı olarak kullanılacak kripto varlık sınıfının tanımlanmasının ve buna bağlı olarak kamu çıkarlarına uygun bir şekilde işbu kripto varlıkların ödeme aracı olarak kullanılabilmesini sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasının faydalı olacağına inanıyoruz. Türk Lirası'nı güçlendirecek ve özellikle dolarizasyondan bağımsız hâle getirebilecek böyle bir yaklaşım, ülkemizin ekonomik ve politik menfaatlerine büyük katkı sağlayacaktır.

Blokzincir ve kripto ekosistemi için çok önemli bir başka konu da, bu sektörde çalışanların hakları ve yükümlülüklerinin tespiti. Blokzincir ve kripto varlık teknolojisinin kendine özgü çalışma ortamları, iş modelleri ve ücretlendirme yöntemleri nedeniyle, bu sektörde çalışanların haklarının ve yükümlülüklerinin var olan mevzuat çerçevesinde tespiti mümkün değildir. Sektörün doğasına uygun olarak yapılacak düzenlemelerle, sektörde çalışanların haklarının ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Bir başka önemli husus, blokzincir ve kripto varlık teknolojisi çerçevesinde üretilen ve paylaşılan verilerin güvenliği ile bu verilerin hukukî delil niteliği sorunudur. İdârî ve yargısal süreçlerde blokzincir ve kripto varlıklar üzerinde üretilmiş ve paylaşılmış verilerin güvenliğinin tesis edilmesi hususunda detaylı yasal düzenlemelerin varlığı gerekmektedir. Ayrıca, bu verilerin işlenmesi ve hukukî delil niteliği taşıyacak şekilde idârî ve yargısal süreçlere dâhil edilebilmesi için yine detaylı yasal düzenlemelerin varlığı gerekmektedir. Bu yasal düzenlemelerin yapılabilmesini sağlayacak yasal zeminin ise, işbu raporun konusu olan yasal düzenleme ile gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

ÖNERİLER

Blokszincir ve kripto varlık teknolojileri gibi yeni ve son derece hızlı yayılan bir alanda faaliyet gösteren ekosistem bileşenleri ile eşgüdüm hâlinde hareket edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Derneğimiz, bu eşgüdümün sağlanmasına katkı sunmak üzere kurulmuş ve faaliyete geçmiştir. Gerek Derneğimiz gerek ekosisteme dâhil diğer bileşenlerin de dâhil olacağı bir eşgüdüm platformunun devlet tarafından tesis edilmesinin hem bu yasal düzenleme hazırlığı sürecinde hem de sonrasında büyük fayda sağlayacağına inanıyoruz. Böyle bir eşgüdüm sâyesinde yerli ve yabancı yatırımcılara ve girişimcilere güven telkîn edecek bir ortamın sağlanacağı açıktır.

Türkiye'nin sâhip olduğu eğitimli genç nüfus, jeopolitik değer ve ekonomik potansiyeli göz önüne alındığında, blokszincir ve kripto varlık teknolojileri konusunda dünyada öncü ülke olma potansiyeline sâhip olduğu açıktır. Türkiye'nin dünyanın geleceğinde söz sâhibi bir ülke olmasının yolunun, blokszincir ve kripto varlık teknolojileri konusunda bir üretim ve geliştirme üssü olmasında geçtiğine inanıyoruz. Bu bağlamda, yapılacak olan yasal düzenleme ile bu vizyonun ortaya konulmasının gerektiğini düşünmekteyiz. Türkiye, bu yasal düzenleme ile dünyaya çok güçlü bir mesaj verme fırsatını yakalamıştır. Bu fırsatın doğru ve verimli şekilde kullanılması en büyük arzumuzdur.

Yapılacak doğru ve verimli bir yasal düzenleme ile ülkemizin yabancı yatırımcılar için câzip hâle getirilebileceği açıktır. Bu sâyede ülkemize her yıl çok büyük miktarda yabancı yatırımın çekilmesi sağlanabilecek, ülkemiz başlı başına yeni bir endüstri kazanacaktır. Yerli projelerin desteklenmesi, küresel birer oyuncu hâline gelmesini sağlayacak, ülkemizden küresel markaların çıkmasının önünü açacaktır. Böyle bir ekonomik atılım ile, Türk Lirası küresel ölçekte güç kazanacak, kripto varlıkların ödeme yöntemi olarak benimsenmesi ile dolarizasyon bağımlılığından kurtulmak mümkün olabilecektir.

Ülkemizin küresel ölçekte bir başarıya imzâ atarak gerçekleştirdiği kamuda dijital dönüşüm, blokszincir teknolojisinin etkin kullanımı ile çok daha güvenli, hızlı ve verimli bir seviyeye taşınabilecektir. Dijital dönüşümün toplumca benimsenmesini de hızlandıracak olan bu adım ile birlikte, kamu kaynaklarının verimli kullanımı, isrâfın önlenmesi, yönetsel verimlilik, vatandaş memnuniyeti gibi konularda çok olumlu sonuçlar kısa sürede alınabilecektir. Bu nedenle, yapılacak olan yasal düzenlemenin kamuda dijital dönüşümü de destekleyecek biçimde hazırlanması gerektiğini düşünmekteyiz.